

„Mit röhögtök, magatokon röhögtök!”

2024 május 16. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

A Nemzeti Színházban receptet kaptunk az orosz–magyar kapcsolatok m?ködtetésére.

Azt hiszem, egy kicsit megint jobban értem az oroszokat.

Hogy Európa közép?-keleti feléhez Moszkva lényegesen közelebb van, mint Brüsszelhez, Párizshoz, Londonhoz, természetes állapot. Közösségileg, politikailag, kulturálisan, mindenféleképpen jobban elmerültünk Oroszországban, ahogyan a németek?l, törökökr?l és egymásról is akadnak errefelé történelmileg jobban beágyazott tapasztalataink.

A Nemzeti Színházban tavaly december óta játsszák A revizort, és miután az ember valamiért csak most látta, néhány hónapos késéssel tesz fel fontos kérdéseket önmagának. Például hogy a színházi szakmából miért csak néhány kritikus rögzítette, hogy a grúz Avtandil Varszimavili rendezte el?adás voltaképpen a hajdani és majdani Oroszország megfejt?kulcsa?

Hogy a Vidnyánszky-színházban immáron sorra kapjuk azokat az el?adásokat, amelyeket nem ideológiai rögeszméink miatt, hanem saját jogukon szeretünk. S legvégül: nem szégyenletes-e, hogy err?l a remek társulatról, az új Nemzeti pompás fizikai és szellemi díszleteir?l, egyáltalán arról a tényr?l, hogy színházi óriások élnek és alkotnak velünk, köztünk, értünk, mintha szó sem esnék?

(A válasszal nyilvánvalóan adósak maradnak, akiknek beszélniük kellene.)

De térjünk csak vissza Oroszországhoz! És persze önmagunkhoz. A revizor már eredetileg sem kacagtató komédia, Gogol utasításából, leveleib?l tudjuk, hogy sokkal többnek szánta a groteszk helyzetleírásnál. Kulcsmondata, miszerint mit röhögtök, magatokon röhögtök (ezt a megalázott polgármester mondja a darab végén, aligha titkoltan nem társainak, hanem a néz?nek), afféle örök színházi alapvetés.

A revizor nem egyszer?en rólunk szól, hanem annak a kínzó kérdésnek a megválaszolására késztet bennünket, hogy miért vagyunk olyanok, amilyenek. Hogy Oroszországban (és nyilván más kelet-európai városokban, országocskáiban) miért élnek a hatalom látókörén kívül az emberek, miért tudatlanok, elfogultak, gyávák, tehetetlenek és esend?k? Hogy miért áruljuk el a barátunkat és rokonunkat aprócska el?nyökért?

És hogyan fordulhat el?, hogy a világon mindent odadobunk közönséges szélhámosoknak, miközben er?snek, sérthetetlennek, okosnak hisszük magunkat?

Erre a kérdésre kell tehát els?sorban válaszolnunk, hogy – immáron sz?kítve a megfejtést – Oroszországot, az oroszokat is jobban megértsük. A revizor néz?i tudják és értik, hogy a purgatóriumban nincsenek keresztel?k. A grúz rendez? aligha véletlenül cselezett be a történetbe egyidej?leg misztikus és naturális jeleneteket, nem véletlenül vetnek állandóan keresztet babonásan a szerepl?k, majd fetrengenek pocsolyában, csókolnak kezét, lábat, hazudoznak és jelentik fel egymást. Ha ?szintén elhiszük, hogy a muzsikok birodalmára is jogokat kell kiterjeszteni, és abban a hazugságban ringatjuk magunkat, hogy a nyugati dogmarendszer eo ipso elterjed keleten, máris eltérítettük Oroszországot a saját útjáról. Hogy ez az út voltaképpen hova vezet, persze régóta vita szlavofilek és zapadnyikok, dekabristák és alkotmányozók, demokraták és bolsevikok között. A megoldást senki sem kínálta tálcán, a nép pedig tovább szenvedett, sorvadt, a dönt? pillanatokban pedig esélye sem adódott, hogy a saját kezébe vehesse a sorsát.

1917-ben az orosz emberek vártak, reméltek, de legf?képpen – hogy végre Oroszország igazi átkáról szóljunk – tétlenkedtek. A 175 millióra felduzzadt birodalmi Oroszországban Richard Pipes történész szerint jó, ha tízezer szervezett munkás akadt, ráadásul ezek kilenczede mensevik, az októberi forradalmat tehát ird és mondd, ezer bolsevik vezényelte le. Hogyan is? A minisztériumban ott vakargatták magukat az orosz próza „felesleges emberei”, eleinte még kacagtak a kommunista felforgatókon, abban bíztak, hogy ?k, A revizor sárban dagonyázó figurái szépen túlélnek majd mindent. Aztán egy szép napon bevonult a minisztériumba Trockij azzal, hogy mostantól ? a külügyi népbiztos, Oroszország pedig már nem tudott ellener?t állítani.

Míg Németországban, Magyarországon és máshol, ahol a vörös pestis szedte áldozatait, valamennyi társadalmi osztályban felülkerekedtek azok az er?k, amelyeknek elégük lett a különféle tanácsköztársaságokból, Oroszországban a tétlenség szedte áldozatait.

A cár messze uralkodott, majd el is t?nt, a polgárháború fordulatait és kegyetlenségét sem lehetett józan ésszel megmérni. De ami a legfontosabb, hiányzott a történelemformáló er? az orosz nemzetb?l. Modern elit, öntudatos polgárság, vagyonos parasztság, szervezett munkásság nélkül egyetlen országnak sincs esélye a túlélésre. Oroszország száz évig ott tapicskolt a Nemzeti színpadán látott pocsolyában. Értelem és cél nélkül, megfosztva öntudatától, ellenálló képességét?l létezett az orosz nemzet, ami pedig a XXI. századra el?bukkant a putyini konszolidációval, egyel?re megfejtethetlen talány a nyugati világnak. Amit ugyanis gazdasági mutatókból,

titkosszolgálati jelentésekből, politikai jelenségekből kiolvasnak, csakis saját használatra készül, nem pedig az évezredes orosz rejtély megfejtése.

Hogy mi itt, középen vagy talán inkább keleten szeretjük vagy elvetjük-e Oroszországot, haszontalan kérdés. Sokkal lényegesebb, hogy valóságosan ismerjük Oroszországot. Tapasztalataink olykor összecsengenek más kelet-közép-európai és balkáni nemzetekével, olykor másként ülepednek le a tapasztalataink.

Szerbiában például valóságos oroszvárás dül úgy százhusz éve, Putyin ma szerb nemzeti hőse arrafelé, ahol a háború megnyomorította a lelkeket. Lengyelországban viszont mániákus az oroszellenesség, évszázadok óta rendületlenül gyűlöli a keleti birodalmat a lengyel nemzet. Megértjük a szerbeket és a lengyeleket? Ha a történelmüket megvizsgáljuk, teljes mértékben. Követni ugyanakkor nem szabad őket, mert sem a túlzott imádat, sem a túlzott gyűlölet nem alkalmazható az orosz–magyar viszonyban. Sokkal észszerűbb, ha Magyarország a saját tapasztalatai, hagyományai szerint tájékozódik kelet felé.

És ebben a tájékozódásban nincs szükségünk nyugati segítségre, hiszen mélyebben, alaposabban ismerjük Oroszországot, mint őket.

Nekünk Oroszország soha nem volt és nem lesz a barátunk, hiszen a birodalmak hazánkat is gyarmatként tartanák (Oroszországról elég csak 1849, 1945 és 1956 keserű tapasztalatait felidézni). Ugyanakkor teljességgel megmagyarázhatatlan, hogy miért kellene az amerikaiak által keltett politikai, gazdasági, kulturális blokádhoz csatlakoznunk, miközben szabadon kereskedhetnénk Oroszországgal. Szükségünk van rájuk, adunk és kapunk, ahogyan mindig is szeretnénk volna, de az is igaz, hogy nem akarjuk a kiskertben állomásoztatni őket. A kétoldalú vádak – hogy tudniillik zavarjuk el végleg őket az életünkben, illetve láncoljuk hozzájuk magunkat – helyett észszerű, komoly ajánlatot kell tenni egymásnak.

Gogol azt üzeni A revizorban, hogy nem másától kell a csodát várni, hanem nekünk kell megváltoznunk, ha nem akarunk a világ csúfjává válni. Magyarország egy ideje készen áll.

De ahhoz, hogy hivatását beteljesítse, polgárainak biztonságot adjon, nehezen megszerzett nemzeti szuverenitására is szüksége van. Hiszen szabadság nélkül csak a pocsolyában tapicskolás marad számunkra, azt pedig most éppen a Nemzeti Színházban idéztük fel magunkban újra, hogy rabszolgának szegődni mindig nyomorult vállalkozás.

Szentesi-Zöldi László - www.magyarnemzet.hu

Ajánló

